

Creation in **CRISIS**

A time for prayer and action

THEMA

Ffoto: William.n

Pregethau

ar gyfer 5 wythnos Amser y Greadigaeth 2009

Paratowyd gan y Parchg Dave Bookless, A Rocha UK, ar gyfer Eglwysi Ynghyd ym Mhrydain ac Iwerddon

Mae'r pregethau hyn yn rhan o raglen adnoddau Eglwysi Ynghyd ym Mhrydain ac Iwerddon i annog eglwysi a'u cynorthwyo i gadw Amser y Greadigaeth rhwng 1 Medi a 4 Hydref bob blwyddyn.

Bydd ein thema ar gyfer 2009, *Creadigaeth mewn Argyfwng – amser i weddio a gweithredu*, o gymorth arbennig i eglwysi, grwpiau ac unigolion ganolbwyntio ar faterion sy'n ymwneud â phenderfyniadau y bydd angen eu cymryd yn Uwchgynhadledd y CU ar y Newid yn yr Hinsawdd yn Copenhagen ym mis Rhagfyr 2009, y mae rhai'n cyfeirio ato fel "cyfle olaf i'r blaned". Yn y cyd-destun hwn, gelwir ar Gristnogion fwy nag erioed i ddangos eu hymrwymiad i ofalu am y greadigaeth trwy fyw'n syml ac yn gynaliadwy eu hunain, yn ogystal â thrwy roi pwysau ar wleidyddion i gymryd y camau angenrheidiol ar lefel genedlaethol a rhyngwladol.

Os ceisiwn Deyrnas Dduw yn gyntaf – ei frenhiniaeth a'i werthoedd ef – bydd ein hargyfyngau presennol yn cael eu rhoi mewn persbectif. Mae gobaith Cristnogol yn fwy nag optimistaeth ddall; mae wedi'i seilio ar y gobaith rydym yn ei rannu fel Cristnogion, a wreiddiwyd yng nghynlluniau da Duw ar gyfer ei greadigaeth, cwmpas cosmig gwaith achubol Crist, a phŵer adnewyddol yr Ysbryd ar waith mewn bodau dynol a thrwyddynt.

Wythnos 1: 6 Medi

Creadigaeth mewn Argyfwng

Cysylltu'r argyfyngau ecolegol, economaidd a chymdeithasol, a cheisio blaenoriaethau amgen Duw.

Wythnos 2: 13 Medi

Tlodi Byd-eang

Sut mae'r Newid yn yr Hinsawdd yn effeithio waethaf ar y tlodion, a pham a sut y gelwir ar Gristnogion i weithredu.

Wythnos 3: 20 Medi

Beth am Fywyd Gwylt?

Pam mae amgylchedd iach a bioamrywiaeth yn hanfodol i ffyniant pobl, ac yn bwysig i Dduw.

Wythnos 4: 27 Medi

Yr 16^{eg} Sul wedi'r Drindod (Priod 21)

Ar gyfer Cenedlaethau i Ddod

Ein cyfrifoldeb i 'blant ein plant' a'n sail ar gyfer gobaith y tu hwnt i'r argyfwng.

Wythnos 5: 4 Hydref

Cynhaeaf o Weithredu Gobeithiol

Anerchiad Cynhaeaf i bob oedran, yn edrych ar Joseff – arwr cyffredin a wrandawodd ar Dduw a gweithredu'n obeithiol.

Nodyn rhagarweiniol gan yr awdur

Mae creadigaeth Duw mewn argyfwng. Bellach ni cheir fawr ddim dadlau am ffeithiau'r Newid yn yr Hinsawdd, nac am rôl amlwg y ddynoliaeth o ran achosi'r argyfwng. Mae llawer o eglwysi, serch hynny, yn cael trafferth cysylltu'r Newid yn yr Hinsawdd â'u haddoliad wythnosol a'u holl flaenoriaethau eraill – yn enwedig gan fod y byd bellach yn wynebu argyfwng ariannol yn ogystal.

Mae'r gyfres hon o bregethau'n cychwyn trwy gysylltu argyfwng y greadigaeth â'r newidiadau ariannol a chymdeithasol sydd hefyd yn digwydd. Mae pob wythnos yn cynnwys myfyrdod Beiblaidd ar y materion cyfredol, ac awgrymiadau ar gyfer ymateb ar lefel bersonol, lefel y gymuned/yr eglwys a lefel wleidyddol.

Y Parchg Dave Bookless

Wythnos 1: Creadigaeth mewn Argyfwng

6 Medi

Darn allweddol: Mathew 6.19-34

Ffoto: Jeff Turner

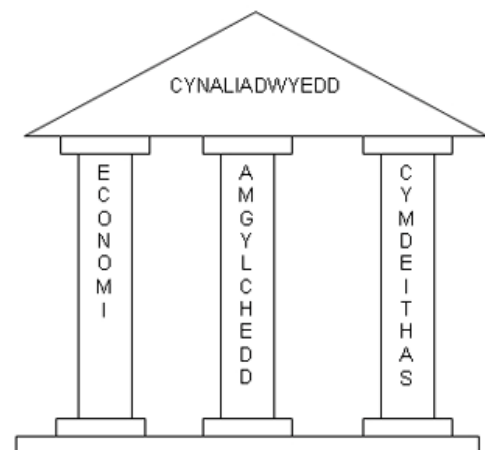
Crynodeb

Mae cysylltiad agos rhwng yr argyfwng economaidd presennol a'r argyfyngau cymdeithasol ac amgylcheddol. Y cysylltiad hwnnw yw bod ein perthynas â chyfoeth ac eiddo wedi troi'n eilunaddoliaeth – fel cymdeithas rydym wedi bod yn ceisio hapusrwydd trwy bethau, yn hytrach na thrwy berthynas ag eraill. Mae'r gwerthoedd a gyhoeddwyd gan Iesu – gwerthoedd Teyrnas Dduw – yn awgrymu y dylem yn hytrach fuddsoddi mewn perthnasoedd – â Duw, â phobl ac â'r creadigaeth.

Y Cyd-destun – Argyfwng Triphlyg

Ar lefel fyd-eang un o elfennau amlycaf 2009 yw'r Argyfwng Bancio ac Ariannol – i'r fath raddau nes bod y Newid yn yr Hinsawdd a bygythiadau amgylcheddol eraill weithiau wedi cael eu gwthio i gyrion yr agenda newyddion. Ac eto mae cysylltiad pendant rhwng y wasgfa gredyd a'n defnydd anghynaliadwy o adnoddau'r ddaear, a'r pwysau mae hynny'n ei roi ar systemau ariannol a hefyd ar gymdeithas ddynol. Mewn llythyr bugeiliol ym mis Hydref 2008, dywedodd Esgob Llundain: "Mae'n dod yn fwy eglur i ba raddau rydym wedi bod yn morgeisio dyfodol ein plant i dalu am ein heddiw ni, a hynny'n ariannol ac yn ein defnydd o adnoddau cyfyngedig y ddaear.... Ni all marchnadoedd rhydd ffynnu mewn amgylchedd heb werthoedd" Yn ariannol ac yn amgylcheddol ni allwn ddal i fenthg o'r hyn nad yw mewn gwirionedd yn eiddo i ni.

Mae llawer o sôn ar hyn o bryd am dri philer cynaliadwyedd: yr agweddau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol. Heddiw, mae'r tri yn cael eu hysgwyd i'w seiliau. Yn economaidd, mae'r myth y gallai twf diderfyn barhau am byth wedi cael ei chwalu. Efallai bod yr economi fyd-eang 5 gwaith beth ydoedd 50 mlynedd yn ôl¹ ond mae bellach wedi cael ei hatal gan rwystrau deublyg trachwant dilyffethair ac adnoddau cyfyngedig y blaned. Bydd olew'n cyrraedd uchafbwynt yn fuan, os nad yw hynny wedi digwydd eisoes. Mae allyriadau carbon cynyddol yn achosi patrymau tywydd na ellir eu rhagweld, sy'n golygu ei bod hi'n anodd rhagweld trefniadau amaeth, trafniadaeth ac yswiriant. Ar ben hynny, fel y gwelwn yn ystod yr wythnosau nesaf – mae'r pileri cymdeithasol ac amgylchedd yr ydym yn dibynnu arnynt wedi cael eu gwanhau'n ddifrifol. Mewn byd o ffyniant economaidd, roedd 2 biliwn o bobl yn dal i ennill llai na \$2 y diwrnod, a bernir bod 60% o ecosystemau'r ddaear wedi cael eu hisraddio.

Ymhellach, mae'r myth y byddai mwy o arian yn ein gwneud yn hapusach yn awtomatig yn cael ei herio yn y rhan fwyaf o gymdeithasau cyfoethog y gorllewin. Mae'r seicolegydd Oliver James wedi disgrifio'r

¹ Prosperity without Growth, Y Comisiwn Datblygu Cynaliadwy, Llundain, tud.5, Mawrth 2009

feirws cymdeithasol 'Affluenza', lle cawn ein sugno i mewn i gylch caeth o gredu y bydd prynu mwy o bethau yn ein gwneud yn hapusach², lle na fydd mewn gwirionedd ond yn golygu ein bod eisiau mwy fyth. Yn gynharach eleni, cyrhaeddodd y gantores Lily Allen rif un gyda'i chân 'The Fear' lle mae hi'n sôn am ei hawdd i fod yn gyfoethog a chael llawer o arian. Yn y gân, mae hi'n mynd ymlaen i gyfaddef ei bod hi'n teimlo fel "a weapon of massive consumption" ond nad hi sydd ar fai, gan mai dyna sut mae hi "programmed to function". Mae'r cytgan yn sôn am beidio a gwybod beth sy'n dda nac yn wir bellach, na gwybod sut mae hi i fod i deimlo, gan fod yr Ofn wedi'i llethu.³

Trallod economaidd, anesmwythyd cymdeithasol a disbyddu amgylcheddol – mae'r tri philer y seiliwyd ein cymdeithasau arnynt yn cael eu hysgwyd i'w seiliau, ac mae pobl yn chwilio am ffordd wahanol o fodoli, ac o fyw.

Myfyrdod Beiblaidd

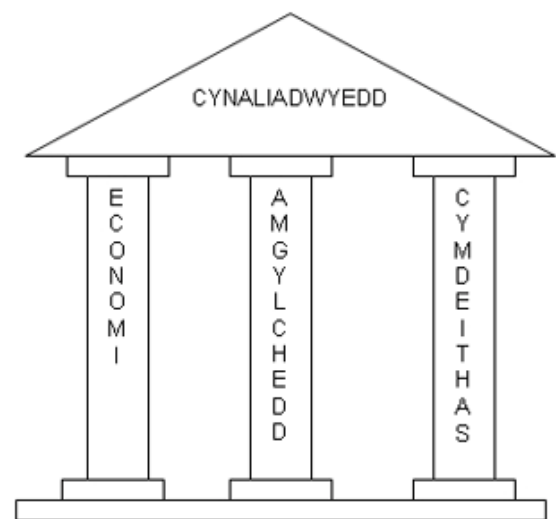
Y cyd-destun, felly, yw creadigaeth mewn argyfwng – argyfwng a achoswyd gan y ddynoliaeth mewn argyfwng ynghylch ei phwrpas a'i gwerthoedd. Yn y cyd-destun hwn, beth sydd gan ein ffydd Gristnogol i'w gynnig? Gan gydnabod ein bod ni yn yr eglwysi yn rhy aml wedi efelychu gwerthoedd y gymdeithas ehangach, ble dylem ni fod yn wahanol?

Yn ein darlenniad, Mathew 6, mae Iesu'n cynnig dull cwbl wahanol o osod gwerth ar bethau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol. "Peidiwch â chasglu ichwi drysorau ar y ddaear, lle mae gwyfyn a rhwd yn difa, a lle mae lladron yn torri trwodd ac yn lladrata. Casglwch ichwi drysorau yn y nef, lle nad yw gwyfyn na rhwd yn difa, a lle nad yw lladron yn torri trwodd nac yn lladrata. Oherwydd lle mae dy drysor, yno hefyd y bydd dy galon." (Mathew 6.19-21).

(BCN)

Mae Iesu'n glir – gall arian ac eiddo yn hawdd gymryd lle Duw yn ein bywydau. Mae'n siŵr eich bod chi i gyd wedi clywed yr hen jôc y dylai'r geiriau In God We Trust' sydd ar bob papur doler, mewn gwirionedd fod yn 'Ingot we Trust'!

Mae her Iesu i'n hargyfwng presennol hefyd yn glir. Rydym wedi troi'r creadigaeth yn nwyddau cyfleus a phobl yn unedau cynhyrchu. Rydym wedi bod yn addoli mamon – twf economaidd a ffyniant, yn hytrach na Duw. Yn y Bregeth ar y Mynydd, y mae'r darlenniad hwn yn rhan ohoni, mae'r gwir werthoedd i'w canfod, nid wrth gasglu rhagor o eiddo materol, ond trwy feithrin perthynas ddyfnach ag eraill. Yn hytrach na hapusrwydd sy'n dibynnu ar gydbwysu cynaliadwyedd economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol, mae Iesu'n cynnig model gwahanol i ni. Mae gwir hapusrwydd ('gwynfyd' yng ngeiriau Gwynfydau'r bennod flaenorol, i'w ganfod yn ein perthynas ag eraill – yn gyntaf ein perthynas â Duw a gwerthoedd ei Deyrnas, ac wedyn â phobl a'r creadigaeth heblaw bodau dynol.

Os ceisiwn Deyrnas Dduw yn gyntaf – ei frenhiniaeth a'i werthoedd ef – bydd ein hargyfyngau presennol yn cael eu rhoi mewn persbectif. On'd yw hi'n ddiddorol bod pryderon pobl amser Iesu mor debyg i'n pryderon heddiw – bwyd, dillad, tai, cynilo ar gyfer cyfnod o galedi – llawer o'r pryderon dynol byd-eang?

² Oliver James, 'Affluenza', Llundain, Vermillion, 2007

³ Lily Allen, 'The Fear' o'r albwm 'It's not me, it's you', Chwefror 2009

Nid yw Iesu'n dweud nad yw'r pethau hyn yn bwysig. Yn hytrach mae'n dweud rhywbeth sy'n peri peth syndod: edrychwch ar greadigaeth Duw – ar yr adar a'r blodau. Trowch yn adarwyr a botanegwyr! Yn ei aralleiriad gwych 'The Message', mae'r Dr Eugene Peterson yn cyflwyno'r adnodau hynny fel hyn:

“Look at the birds, free and unfettered,
not tied down to a job description,
careless in the care of God.
And you count far more to him than birds ...
Walk out into the fields and look at the wildflowers.
They never primp or shop, but have you ever seen colour and design quite like it?
The ten best-dressed men and women in the country look shabby alongside them.
If God gives such attention to the appearance of wildflowers
- most of which are never even seen –
don't you think he'll attend to you, take pride in you, do his best for you?
What I'm trying to do here is to get you to relax,
to not be so preoccupied with getting,
so you can respond to God's giving.”

Wrth i ni droi cefn ar bryderu am yfory a dyfnhau ein perthynas â gwerthoedd Teyrnas Dduw, bydd popeth yn cael ei roi mewn persbectif. Mae treulio amser yng nghreadigaeth Duw – mynd am dro, gwyllo planhigion, adar, y llanw, symudiad y planedau a'r sêr, palu'r ardd – gall y rhain i gyd fod yn ffyrdd i Dduw ein helpu i ailddarganfod beth sy'n bwysig mewn gwirionedd.

Ni ellir gwahanu ein perthynas â phobl – yn enwedig tlodion y byd – a'r greadigaeth heblaw bodau dynol, oddi wrth ein lles a'n hapusrwydd ein hunain – nac oddi wrth ein perthynas â Duw. Yn ystod yr wythnosau nesaf byddwn ni'n edrych ar sut mae Creadigaeth mewn Argyfwng yn effeithio ar y rhain i gyd, a sut gallwn ni wneud newidiadau i'n gwerthoedd a'n ffordd o fyw er mwyn byw'n unol â gwerthoedd Teyrnas Dduw.

Adnoddau

- “Prosperity without growth? The transition to a sustainable economy” gan yr Athro Tim Jackson, cyhoeddwyd gan y Comisiwn Datblygu Cynaliadwy, 2009 (www.sd-commission.org.uk)
- “Affluenza: How to be Successful and Stay Sane”, Oliver James, Vermillion, 2007
- “Planetwise”, Dave Bookless, IVP, 2008

Awgrymiadau ar gyfer Gweithredu

- **Personol:** Argraffwch gopi o Mathew 6 – naill ai 'The Message' neu gyfieithiad modern arall, a threulio awr allan yn yr ardd, mewn parc neu mewn man mwy gwyllt yn myfyrio arno, gan roi cyfle i Dduw siarad trwy'r adar a'r planhigion.
- **Eglwys a Chymuned:** Cynlluniwch ar gyfer cinio neu swper Cynhaeaf, gan ddefnyddio cymaint o gynnyrch lleol â phosib ac efallai gan wahodd pobl nad ydynt yn aelodau rheolaidd – gan ddyfnhau eich perthynas â phobl eraill ac â chreadigaeth Duw yn lleol.
- **Gwleidyddol:** Chwiliwch am fanifesto diweddaraf y blaid y buoch chi'n pleidleisio iddi ddiwethaf. Sut mae'r blaenoriaethau a geir yno'n cymharu â gwerthoedd Iesu yn y Bregeth ar y Mynydd? Beth fyddai'n wahanol o safbwynt polisiau ymarferol petai'r berthynas rhwng pobl a'r blaned yn cael ei thrin fel rhywbeth pwysicach na llwyddiant economaidd?

Wythnos 2: Tlodi byd-eang

13 Medi

Darn allweddol: Eseia 58.1-14

(a Luc 4.16-21 os oes angen darlleniad o'r Efengyl)

Ffoto: Darcie Condie

Mae llawer o Gristnogion yn y DU yn briodol angerddol am fynd i'r afael â thlodi byd-eang. Cristnogion oedd wrth wraidd Ymgyrch Jiwbilî 2000 a Rhoi Terfyn ar Dlodi, dau o'r ymgyrchoedd poblogaidd mwyaf llwyddiannus yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Mae sefydliadau megis Cymorth Cristnogol, Tearfund, CAFOD, SCIAF a Trocaire ymhlith y sefydliadau Cristnogol mwyaf eu maint a gefnogir fwyaf ym Mhrydain ac Iwerddon.

Yn fwy na hynny, mae'r Beibl a dysgeidiaeth Gristnogol yn ei gwneud hi'n eglur mai rhagrith yw ymddygiad crefyddol heb ymrwymiad i gyfiawnder ar gyfer y tlodion. Fel mae Eseia 58 yn dweud yn eglur:

"Onid dyma'r dydd ymryd a ddewisais:
tynnu ymaith rwybau anghyfiawn, a llacio clymau'r iau,
gollwng yn rhydd y rhai a orthrymwyd, a dryllio pob iau?
Onid rhannu dy fara gyda'r newynog,
a derbyn y tlawd digartref i'th dŷ,
dilladu'r noeth pan weli ef,
a pheidio ag ymguddio rhag dy deulu dy hun?
Yna fe ddisgleiria d'oleuni fel y wawr,
a byddi'n ffynnu mewn iechyd yn fuan;
bydd dy gyfiawnder yn mynd o'th flaen,
a gogoniant yr Arglwydd yn dy ddilyn." (Eseia 58.6-8 BCN)

Ar hyd y Beibl mae Duw yn ymrwymo'n eglur i'r tlawd, y rhai a gollodd eu heiddo, y diamddiffyn a'r rhai sy'n cael eu hecsbloetio – a dylem ninnau wneud yr un modd. Yn y Testament Newydd cadarnhaodd Iesu hyn â 'Maniffesto Nazareth' yn Luc 4 – lle cymerodd eiriau Eseia a'u cymhwyso i'w weinidogaeth ei hun – "newyddion da i dlodion... rhyddhad i garcharorion... adferiad golwg i ddeillion, i beri i'r gorthrymedig gerdded yn rhydd, i gyhoeddi blwyddyn ffafr yr Arglwydd" (Luc 4.18-19).

Ymddengys weithiau heddiw fod gwrthdaro rhwng gofalu am y tlodion a gofalu am y blaned. Gall ymddangos fod yr holl sôn am ymateb i gynhesu byd-eang, ôl-troed carbon, ffyrdd mwy gwyrdd o fyw a'r angen am ynni adnewyddadwy yn ein hatal rhag canolbwyntio ar gyfiawnder i bobl fwyaf ddiamddiffyn y byd. Ac eto cyfyng-gyngor ffals yw hwn. Y gwir amdani yw mai tlodion y byd sy'n dioddef gyntaf a gwaethaf mewn byd sy'n dioddef effeithiau Newid y gellid ei osgoi yn yr Hinsawdd. Dyma farn rhai arbenigwyr:

- Dywedodd 'The Stern Review' – adroddiad a gomisiynwyd gan Lywodraeth y DU ar 'The Economics of Climate Change', "Nid yw'r effeithiau'n gyfartal: gwledydd tlawd fydd yn dioddef

yr effaith waethaf a chynharaf, er mai'r gwledydd cyfoethog sy'n gyfrifol am $\frac{3}{4}$ o'r Nwyon Tŷ Gwyr sydd yn yr atmosffêr ar hyn o bryd."⁴

- Mae'r Newid yn yr Hinsawdd eisoes yn creu newidiadau ym mhatrymau'r tywydd o amgylch y byd. Eglurodd Dr Elaine Storkey, Llywydd Tearfund, pam mae hynny mor bwysig: "Mae'n anochel mai'r tlodion sy'n talu'r pris. Y tlodion sydd yno pan ddaw'r corwynt, pan fydd y tornado'n cyrraedd, pan geir tywydd eithafol. Mae 98% o'r rhai a leddir ac yr effeithir arnynt gan drychinebau naturiol yn dod o wledydd sy'n datblygu."⁵
- Mewn adroddiad gan Gymorth Cristnogol ar 'Hinsawdd Tlodi', dywedodd arbenigwr datblygu o Bangladesh: 'Anghofiwch roi terfyn ar dlodi. Bydd y newid yn yr hinsawdd yn golygu bod tlodi'n parhau am byth'⁶

Mae'r hyn rydym ni'n ei wneud yma yn y DU, sut rydym yn gyrru, sut rydym yn defnyddio ynni, sut rydym yn siopa, yn effeithio'n uniongyrchol ar fywydau pobl dlotaf y byd. Allwn ni ddim ffugio bod rhoi cyfraniad achlysurol i helpu'r tlawd yn ddigon, os ydym yn parhau i fyw mewn ffordd sy'n costio'r ddaear ac yn newid yr hinsawdd.

Cafodd un amaethwr Cristnogol o Brydain a oedd yn gweithio yn Pacistan fod y newid yn yr hinsawdd o flwyddyn i flwyddyn ac ansicrwydd patrymau'r tywydd yn gwneud bywyd yn anioddefol. Byddai'r ffermwyr yn cwyno nad oedd y cynydau yr oeddent hwy a'u cyndeidiau bob amser wedi eu plannu ar yr un adeg o'r flwyddyn yn ddibynadwy bellach. Nid oedd neb yn gwybod pryd byddai'r tymor glawog yn dod neu'n wir a fyddai'n dod o gwbl. Yn y pen draw gwnaeth yr amaethwr hwn o Gristion benderfyniad anodd. Yn hytrach na helpu ffermwyr Pacistan i ymladd brwydr anobeithiol yn erbyn y newid yn y tywydd, byddai'n mynd i wraidd y broblem – trwy ddychwelyd i'r DU a helpu pobl Prydain i fyw mewn ffordd lai niweidiol.⁷

Rydym ni sy'n byw yn Ewrop yn gallu anghofio'n rhwydd pa mor ddibynnol yr ydym ar amgylchedd iach. Os bydd y cynydau mewn un rhan o'r byd yn methu, rydym ni'n mewnforio o rywle arall, ond dyw hynny ddim yn bosib i'r tlodion. Ein diffiniad ni o brinder dŵr yw methu â defnyddio'n pibellau dŵr am ychydig wythnosau, ond mewn rhai manau gall olygu cerdded am filltiroedd lawer dim ond i gael dŵr i yfed. Dyma'r hyn mae Dr Stella Simiyu, Cristion o Kenya sy'n fotanegydd o'r radd flaenaf ac yn un o Ymddiriedolwyr yr elusen amgylcheddol Gristnogol A Rocha yn ei ddweud: "Mae tlodion cefn gwlad yn dibynnu'n uniongyrchol ar y sylfaen adnoddau naturiol. Dyna eu fferyllfa, eu harchfarchnad, mewn gwirionedd dyna'u gorsaf danwydd, eu cwmni pŵer, eu cwmni dŵr. Beth fyddai'n digwydd i chi petai'r pethau hyn yn cael eu dileu o'ch cymdogaeth leol? Felly ni allwn fforddio peidio â buddsoddi mewn cadwraeth amgylcheddol."⁸

Ymateb

Mae angen i Gristnogion sy'n pryderu am y tlawd weithredu mewn ymateb i'r Newid yn yr Hinsawdd. Nid rhoi'r gorau i rywbeth moethus am ychydig wythnosau yn ystod y Grawys bob blwyddyn yw'r math o ymprydio mae Duw am ein gweld yn ei wneud. Fel mae Eiseia 58 yn ein hatgoffa, mae ymprydio o ddifri'n golygu rhyddhau cadwyni anghyfiawnder, rhyddhau'r gorthrymedig a thorri'r ieuoedd sy'n cadw'r tlawd yn gaeth. Mae'r Newid yn yr Hinsawdd yn fater o gyfiawnder, oherwydd ei fod yn ychwanegu at yr anghydraddoldeb yn y byd ac yn gwneud y tlawd yn dlotach fyth, er nad ydynt wedi gwneud dim eu hunain i achosi hynny. Fel Cristnogion, fe'n gelwir i weithredu ar bob lefel, o'r gwleidyddol i'r personol.

⁴ www.occ.gov.uk/activities/stern.htm

⁵ Dr. Elaine Storkey yng nghynhadledd A Rocha UK: 'Hope for Planet Earth', Tachwedd 2007

⁶ Nazmul Chowdbury o Practical Action, a ddyfynwyd yn Gymorth Cristnogol, Hinsawdd Tlodi, Mai 2006, t.34

⁷ Morris Connor, gynt gyda CMS yn Pacistan

⁸ Dr. Stella Simiyu, o gyfweiliad fideo ar gyfer A Rocha www.arocha.org.uk

- Yn wleidyddol, dylem ymgyrchu i sicrhau bod Seneddau Prydain a'r UE yn lleihau ein hallyriadau carbon. Mae llawer o sefydliadau Cristnogol yn y DU (A Rocha, Cymorth Cristnogol, CAFOD, Christian Ecology Link, Eglwys yr Alban, MRDF, Operation Noah, SCIAF, Eglwys Esgobol yr Alban a Tearfund) yn rhan o glymblaid Stop Climate Chaos (www.stopclimatechaos.org), sy'n ymgyrchu dros bolisiau a fydd yn atal yr hinsawdd rhag cynhesu mwy na 2 radd canradd yn y ganrif hon, a hefyd yn amddiffyn y bobl dlotaf a mwyaf diamddiffyn yn y byd.
- Yn wleidyddol dylem hefyd annog ein Llywodraethau i helpu gwledydd tlotach yn ariannol i fynd i'r afael ag effeithiau'r Newid yn yr Hinsawdd – a achoswyd i raddau helaeth gan y cenhedloedd diwydiannol.
- Yn bersonol mae angen i ni edrych ar ein ffordd ein hunain o fyw a dechrau gwneud dewisiadau sy'n lleihau ein heffaith. Mae sawl ymgyrch Gristnogol sy'n gallu helpu gyda'r holl faterion ymarferol sydd ynghlwm wrth hyn, gan gynnwys 'Live Simply' CAFOD (www.livesimply.org.uk) a 'Living Lightly' A Rocha UK (www.livinglightly24-1.org.uk).

Yn olaf, cawn nodyn calonogol yn Eiseia 58.10. Os ymrown â'n holl egni i weithio dros gyfiawnder, os gwariwn ein hadnoddau er lles y newynog a diwallu anghenion y gorthrymedig, mae Duw yn addo y bydd ein goleuni'n codi yn y tywyllwch ac y bydd ein nos fel canol dydd. Mae cysylltiad dwfn rhwng ein perthynas â thlodion y byd, ein perthynas â'r ddaear a'i hadnoddau, a'n perthynas â Duw. Perthnasoedd da yw sylfaen cyfiawnder. Mae cysylltiad agos rhwng ein hymateb i'r tlodi a geir yn y byd heddiw a'r Newid yn yr Hinsawdd a'n lles ein hunain a'n perthynas â Duw.

Adnoddau

Tlodi a'r Amgylchedd

Cymorth Cristnogol – Adroddiad Hinsawdd Tlodi www.christianaid.org.uk

Tearfund – Adroddiad 'Dried Up, Drowned Out' www.tearfund.org

Ffordd o Fyw:

CAFOD www.livesimply.org

A Rocha UK www.livinglightly24-1.org.uk

Awgrymiadau ar gyfer Gweithredu

- **Personol:** ymunwch ag ymgyrch CAFOD, *Live Simply* neu ymgyrch A Rocha, *Living Lightly* (gweler eu gwefannau)
- **Eglwys a Chymuned:** Ymchwiliwch i'r hyn mae sefydliadau lleol yn ei wneud yng nghydestun y Newid yn yr Hinsawdd a gweld a all eich eglwys chi ymuno (e.e. Trefi Trawsnewid, Cyfeillion y Ddaear ac ati)
- **Gwleidyddol:** cynlluniwch i fod yn rhan o Orymdaith 'Stop Climate Chaos' ar 5 Rhagfyr www.stopclimatechaos.org

Wythnos 3: Beth am Fwyd Gwyllt?

20 Medi

Darn allweddol: Genesis 9.1-17

A Mathew 10.28-30 os bydd angen darlenniad o'r Efengyl

Ffoto: Supriya 'n' Subharghya

Ar gyrion Bangalore – un o'r dinasoedd sy'n tyfu gyflymaf yn India – mae pobl yn wynebu cyfyng-gyngor mawr. Fel mewn llawer o leoedd eraill, mae twf cyflym y boblogaeth a threfoli wedi rhoi bywyd gwyllt dan bwysau aruthrol. Mae Bangalore bellach yn ganolfan fyd-eang ar gyfer diwydiannau technolegol. Wrth i'r ddinas dyfu, mae wedi cyrraedd mor bell ag ardal goedwig a ddiogelir – Parc Cenedlaethol Bannerghatta – lle mae poblogaethau o eliffantod gwyllt yn dal i fyw. Mae gwrthdaro rhwng pobl ac eliffantod bellach yn broblem anferth – mae eliffantod gwyllt yn gadael y goedwig i ysbeilio cnydau neu ddilyn llwybrau mudo y mae adeiladau a ffyrdd bellach yn eu croesi. Weithiau caiff eliffantod eu lladd, ac weithiau caiff pobl eu lladd neu dinistrio eu bywoliaeth. A dyna sy'n achosi'r cyfyng-gyngor: p'un ddylai ddod yn gyntaf – pobl neu fywyd gwyllt?

Yn gyffredinol, mae Cristnogion wedi ochri gyda phobl – gan helpu pentrefwyr tlawd y mae eu bywydau a'u bywoliaeth yn y fantol, hyd yn oed os yw hynny ar draul diogelu bywyd gwyllt. Wedi'r cyfan, dadleuir weithiau, onid yw Duw bob amser yn cefnogi'r tlawd? Ac eto efallai nad dyna'r darlun Beiblaidd llawn. Wedi'r cyfan, pwy greodd yr eliffantod?

Yn Bangalore, mae un corff Cristnogol – A Rocha India (www.arochoa.org) – wedi bod yn ymrafael â chyfyng-gyngor y gwrthdaro rhwng pobl ac eliffantod ac yn ceisio cael hyd i ffyrdd o ddiogelu'r ddwy ochr. Os yw Duw yn pryderu am yr hyn sy'n digwydd i bobl dlawd a gweddill ei greadigaeth, oni ddylem ninnau hefyd? Mae A Rocha India wedi gweithio i ymchwilio i hyd a lled y broblem – gan edrych ar ble a phryd mae eliffantod yn symud, a faint ohonynt sydd. Efallai mai dyma'r unig achlysur lle bu cyfrio pentyrrau o dom eliffantod yn fynegiant o genhadaeth Gristnogol! Wedi dod i ddeall hyd a lled y broblem, mae A Rocha India wedi bod yn gweithio i gael hyd i ffyrdd addas o gadw pobl ac eliffantod ar wahân ar adegau allweddol o'r flwyddyn – megis pan fydd cnydau'n dod i'w llawn dwf.

Ym mhrofiad A Rocha India, mae'r cyfyng-gyngor wrth benderfynu ai pobl neu'r blaned ddylai ddod yn gyntaf yn un ffals. Duw yw creawdwr a chynhaliwr pobl a bywyd gwyllt. On'd yw Duw yn pryderu am bobl a'r blaned – am y dynol a'r byd heblaw bodau dynol – ac felly oni ddylem ninnau hefyd? Dylem geisio cael hyd i atebion sy'n creu enillion o'r ddeutu lle bynnag y bo modd – ffyrdd sy'n cydbwysu anghenion bodau dynol a rhywogaethau eraill.

O hanes cyfarwydd Noa yn y Beibl, gallwn ddysgu rhai pethau pwysig i'n tywys heddiw wrth i ni geisio mynd i'r afael â phroblemau mawr y Newid yn yr Hinsawdd a dinistr amgylcheddol heb niweidio lles pobl.

Rydym ni i gyd yn yr un cwch

Gellir gweld Arch Noa fel darlun o blaned y ddaear heddiw – planed lle rydym ni i gyd wedi'n gwasgu at ein gilydd, yn aml yn cystadlu am le ac adnoddau, ac eto planed lle mae Duw wedi creu digon i bawb os cydnabyddwn ein bod yn ddibynnol ar ein gilydd. Mae Duw wedi creu byd lle mae lles pob rhywogaeth yn dibynnu ar les llawer o rai eraill – lle mae ecosystemau cymhleth yn rhyngweithio. Rydym ni, pobl yr

21^{ain} ganrif, weithiau yn ein twyllo'n hunain y gallwn fod yn annibynnol, ond dyw hynny ddim yn wir. Rydym ni'r un mor ddibynnol ar ecosystemau iach â'r planhigyn neu'r pryfyn lleiaf... neu'r ffermwr cynhaliaeth tlotaf mewn gwlad sy'n datblygu.

I edrych ar un enghraifft, rhoddwyd llawer o gyhoeddusrwydd yn y blynyddoedd diwethaf i'r gostyngiad sydyn ym mhoblogaethau gwenyn mêl. Mae'r achosion yn gymhleth ac ansicr: mewn rhai rhannau o'r byd mae feirysau a fu gynt yn anhysbys wedi lladd 90%+ o'r poblogaethau gwenyn, mewn mannau eraill ymddengys mai pleieiddiaid niwro-tocsin, neu lygredd amgylcheddol uniongyrchol, sy'n gyfrifol. Beth bynnag yw'r achosion – ac i ba raddau bynnag mae pobl yn uniongyrchol gyfrifol – rydym yn awr yn sylweddoli perthynas mor agos sydd rhwng ein lles ni a chreadur mor fach â'r wenyne. Amcangyfrifir bod 70% o'r holl gnydau'n cael eu peillio gan wenyne, ac o dan yr amgylchiadau annhebygol ond brawychus eu bod yn cael eu difodi, amcangyfrifir y byddai llawer o ecosystemau yn ymddatod – ac mae rhai pobl yn honni y byddai perygl difodiant i'r ddynoliaeth hefyd. P'un ai codi ofn yw hynny neu beidio, mae'n dangos cysylltiad mor agos sydd rhwng ein lles ni a rhannau eraill o greadigaeth Duw. Heb wenyne yn sicr ni fyddai gwlad yn llifeirio o laeth a mêl. Yng nghreadigaeth Duw, mae ein holl berthnasoedd â'n gilydd, yn y greadiaeth gyfan, yn hanfodol bwysig.

Mae Duw yn pryderu am yr hyn sy'n digwydd i'w holl greaduriaid!

Yn hanes Arch Noa, gwelwn fod gan Dduw yr un diddordeb mewn achub pobl a chreaduriaid eraill o fygythiad y drychineb. Yn wir, mae'r Arch i raddau helaeth yn llawn o'r holl rywogaethau eraill – heb ond ychydig iawn o bobl ynddo! Mae Duw hefyd yn ei gwneud hi'n eglur nad yw'r anifeiliaid, yr adar a'r ymlusgiaid yn cael eu cynnwys er mwyn Noa yn unig, ond oherwydd eu bod yn werthfawr ynddynt eu hunain. Maent i gael eu cynnwys "i gadw eu hil yn fyw ar wyneb yr holl ddaear" (Genesis 7.3). Mewn geiriau eraill mae'r Duw a greodd bob creadur ac sy'n cynnal pob bywyd ar y ddaear wedi ymrwymo i'r hyn byddem ni heddiw yn ei alw'n 'gadwraeth bioamrywiaeth'.

Ymhellach, wrth i Dduw anfon yr enfys yn arwydd o addewid ei Gyfamod, mae'n addewid sy'n cynnwys mwy na Noa a'i ddisgynyddion. Droeon a thro yn Genesis 9, mae Duw yn dweud bod ei gyfamod gyda 'phob creadur byw o bob math', gyda'r 'ddaear' (a.13) a chyda 'phob cnawd ar y ddaear' (a.17). Rywsut, mae ein diwinyddiaeth achubiaeth fel Cristnogol wedi crebachu'n ormodol, gan ganolbwyntio'n bennaf ar gynlluniau achubol Duw ar fy nghyfer i a phobl tebyg i mi, gan anghofio y gallai fod gan Dduw ddarlun mwy. Mae Noa yn ein hatgoffa bod gan Dduw gynlluniau sy'n llawer mwy na ni. Fel mae Paul yn ein hatgoffa yn Colosiaid 1, gwaith achubol Iesu oedd "ar ôl gwneud heddwch trwy ei farw aberthol ar y groes, i gymodi pob peth ag ef ei hun, y pethau sydd ar y ddaear a'r pethau sydd yn y nefoedd" (Colosiaid 1.20). Mae 'pob peth' yn cynnwys y greadigaeth heblaw pobl, a gymodwyd – y deuwyd â hi yn ôl i berthynas – â Duw trwy waith achubol Crist.

Mae gan bobl waith i'w wneud

Y peth olaf mae Noa yn ein hatgoffa amdano yw sut rydym ni, fel bodau dynol, yn rhan o gynlluniau mwy Duw ar gyfer y greadigaeth gyfan. O bersbectif Duw, nid un rhywogaeth sydd wedi esblygu ar hap ymhlith miliynau o rai eraill ydym. Cawsom ein neilltuo i gyflawni rôl a swyddogaeth benodol yn y greadigaeth. Ar adeg y dilyw roedd gan Dduw gynllun i achub pobl ac anifeiliaid eraill, a gallasai roi'r cynllun hwnnw ar waith ei hun. Fodd bynnag, dewisodd ddefnyddio person – y creadur a luniwyd ar ei ddelw – i gyflawni ei gynlluniau. Noa oedd y cyntaf i wneud gwaith cadwraeth pwysig, ond mewn ystyr arall ef hefyd oedd y cenhadwr mawr cyntaf. Ef oedd y person cyntaf i dderbyn galwad benodol gan Dduw a disgrifiad swydd – cenhadaeth i'w chyflawni. Roedd cenhadaeth Noa yn benodol iawn – go brin y gelwir arnom ninnau i adeiladu badau mawr pren. Ac eto mae'r darlun ehangach – gofalu am greadigaeth Duw – yn rhywbeth yr ydym i gyd wedi'n galw i'w wneud. Nôl yn Genesis 1 a 2, mae hanes y creu yn dangos mai geiriau cyntaf Duw i'r ddynoliaeth oedd galwad i fod yn arweinwyr cyfrifol o fewn y greadigaeth. Yn fersiwn 'The Message' o Genesis 1.26-27 mae Duw yn dweud:

"Let us make human beings in our image,
make them reflecting our nature
So they can be responsible for the fish in the sea,
the birds in the air, the cattle,
and, yes, Earth itself,
and every animal that moves on the face of Earth."

Mae'r cyfrifoldeb hwn am les y greadigaeth yn rhan hanfodol o'r hyn ydym fel bodau dynol. Nid yw'n golygu 'arglwyddiaeth' sy'n arwain at dra-arglwyddiaethu ac ecsbloetio. Yn hytrach mae'n golygu adlewyrchu delw Duw wrth ymarfer ein hawdurdod a'n cyfrifoldeb am les y greadigaeth. Felly, gallwn ddweud mewn gwirionedd bod cadwraeth bywyd gwyllt yn fynegiant hanfodol o genhadaeth Gristnogol. Mae 'Pum Nod y Genhadaeth'⁹, sy'n dod yn fwyfwy cyfarwydd ac yn cael eu mabwysiadu'n ehangach, yn edrych ar sut mae dilyn Crist yn golygu creu cysylltiad llawn â phopeth y mae Duw yn galw ei bobl i'w fyd i'w gyflawni:

- Datgan Newyddion Da y Deyrnas
- Dysgu, bedyddio a meithrin credinwyr newydd
- Ymateb i angen dynol trwy wasanaeth cariadus
- Ceisio gwednewid seilwaith anghyfiawn cymdeithas
- Ymdrechu i ddiogelu cyfanrwydd y greadigaeth a chynnal ac adnewyddu bywyd y ddaear

Felly, i ddychwelyd i'r man cychwyn, rhaid i ni Gristnogion wrthsefyll pwysau i ddewis rhwng helpu pobl a helpu bywyd gwyllt. Mae ceisio Teyrnas Dduw ar y ddaear fel yn y nef yn golygu glynu at weledigaeth o'r cread cyfan yn gweithio mewn cytgor. Rhaid i ni geisio ffyrdd o fyw a pholisïau sy'n helpu tlodion y byd a hefyd yn diogelu bioamrywiaeth, gan wrthsefyll pwysau i wahanu'r nodau hynny.

Adnoddau

- Pecyn Planetwise (DVD a CD-Rom o astudiaethau Beiblaidd, amlinelliad o bregethau ac ati) ar gael o www.arocha.org.uk/planetwise
- 21M – DVD Cymdeithas Cenhadaeth yr Eglwys ar Bum Nod y Genhadaeth, ar gael o www.cms-uk.org/21M
- Newid Byd – adnodd DVD a gynhyrchwyd gan Undeb y Bedyddwyr, BMS World Mission, A Rocha - www.bmsworldmission.org/futureshape (hefyd ar gael yn Gymraeg)

Awgrymiadau ar gyfer Gweithredu

- **Personol:** Ewch i warchodfa natur leol neu barc a myfyrio ar ofal Duw am y greadigaeth a rhyngddibyniaeth creadigaeth Duw
- **Eglwys a Chymuned:** Allai eich Eglwys chi fod yn rhan o brosiect cadwraeth lleol (mynwent, ysgol, mewn partneriaeth â grŵp lleol)? Mae A Rocha UK (uk@arocha.org) yn helpu eglwysi gyda hyn.
- **Gwleidyddol:** Mae dadgoedwigo yn ergyd echrydus i fioamrywiaeth ac yn un o brif achosion y Newid yn yr Hinsawdd. Gofynnwch i'ch AS beth mae eu plaid nhw'n ei wneud i fynd i'r afael â dadgoedwigo – yn enwedig o ran Olew Palmwydd a chynhyrchu biodanwydd.

⁹ <http://www.anglicancommunion.org/ministry/mission/fivemarks.cfm>

Wythnos 4: Ar gyfer Cenedlaethau i Ddod

27 Medi

Darn allweddol: Diarhebion 13

Efengyl: Mathew 18.1-6

Ffoto: shortie66

Yn Diarhebion 13:22 darllenwn, “Gedy dyn da etifeddiaeth i’w blant, ond rhoddir cyfoeth pechadur i’r cyfiawn.” Y cwestiwn mawr i ni yw: pa fath o etifeddiaeth rydym ni’n ei gadael i blant heddiw a’u plant hwythau?

Yn gynharach eleni, yn ei Ddarlith Ebor yng Nghaerefrog, dywedodd yr Archesgob Rowan Williams fod: “Cwestiynau ecolegol yn cael eu diffinio fwyfwy fel materion o gyfiawnder... o safbwynt y rhai sydd bellach heb ran yn y penderfyniadau a wneir ar lefel fyd-eang ac eto sy’n dwyn y beichiau trymaf o ganlyniad i anghyfrifoldeb cenhedloedd cyfoethocach, *ac o safbwynt y rhai a fydd yn ein holynu ar y blaned hon – cyfiawnder i’n plant a’n hwyron.*”¹⁰ Mewn geiriau eraill, mae’r hyn rydym ni’n ei wneud i’r blaned nawr nid yn unig yn niweidio pobl dlawd a rhywogaethau eraill heddiw; mae’n storio problemau diamgyffred ar gyfer cenedlaethau’r dyfodol – ac mae hynny’n wir yn fater o gyfiawnder rhwng y cenedlaethau.

Wrth i nesáu at adeg y Cynhaeaf, byddai’n dda meddwl am yr hadau mae ein gweithredoedd, ein ffordd o fyw a’n dewisiadau gwleidyddol heddiw yn eu hau, a pha fath o Gynhaeaf y mae cenedlaethau’r dyfodol yn debygol o’i fedi o ganlyniad. Mae’r ystadegau a ragwelir mewn byd sy’n dioddef effeithiau Newid yn yr Hinsawdd a achoswyd gan y ddyfnoliaeth yn wirioneddol arswydus.

- Yn ôl Sefydliad Iechyd y Byd rydym yn debygol o weld 300,000 arall o bobl yn marw bob blwyddyn erbyn 2030 o ganlyniad i newyn, methiant cynydu, llifogydd a thrychinebau eraill a achosir gan Hinsawdd sy’n newid.
- Mae Uchel Gomisiwn y CU ar Ffoaduriaid yn rhagweld o leiaf 200 miliwn o ffoaduriaid amgylcheddol erbyn 2050. Mae hyn yn cynnwys mudwyr ar draws ffiniau yn unig, ac nid y miliynau o bobl a fyddai’n cael eu dadleoli’n fewnol wrth iddi ddod yn amhosib byw mewn rhannau helaeth o anialdir isel y byd.
- Mae’r IUCN – Undeb Cadwraeth y Byd – wedi awgrymu y gallai hyd at filiwn o rywogaethau o fywyd gwyllt fod wedi difodi erbyn 2050.
- Efallai mai’r peth mwyaf brawychus oll yw bod Cadeirydd presennol y Panel Rhynglywodraethol ar y Newid yn yr Hinsawdd, Rajendra Pachauri, yn sôn am Newid “sydyn na ellir ei wydroi” yn yr Hinsawdd, gan ychwanegu, “Os na weithredir cyn 2012, bydd hi’n rhy hwyr. Bydd yr hyn a

¹⁰ Yr Archesgob Rowan Williams, Darlithiau Ebor ar Ddiwinyddiaeth a Bywyd Cyhoeddus, ‘Renewing the Face of the Earth: Human Responsibility and the Environment’, York Minster, 25 Mawrth 2009

wnawn yn y ddwy neu dair blynedd nesaf yn penderfynu beth yw ein dyfodol. Dyma'r funud dyngedfennol."

Mewn llythyr at glerigwyr Llundain ym mis Hydref 2008, dywedodd Esgob Llundain: "Mae'n dod yn fwy eglur i ba raddau rydym wedi bod yn morgeisio yfory ein plant i dalu am ein heddiw ni, yn ariannol ac o ran ein defnydd o adnoddau cyfyngedig y ddaear." Nid yw ein ffordd o fyw sy'n dibynnu ar feddiannu pethau a'n dewisiadau sydd wedi'u seilio ar drachwant yn bodoli mewn gwactod. Maent i gyd yn cael effaith ar blant yfory – plant y mae cyfrifoldeb arnom tuag atynt.

Yn yr Efengylau, mae Iesu'n eglur iawn am y croeso mae Duw yn ei gadw ar gyfer plant. Mae Iesu'n dweud: "A phwy bynnag sy'n derbyn un plentyn fel hwn yn fy enw i, y mae'n fy nerbyn i" (Mathew 18.5). Fodd bynnag, mae hefyd yn mynd ymlaen i rybuddio y byddai'n well i unrhyw un sy'n achosi i blentyn bechu neu faglu ei daflu ei hun i'r môr â maen melin mawr o amgylch ei wddf. Yn ystod yr hanner can mlynedd diwethaf gwelwyd ras am olud di-ben-draw, heb roi sylw o gwbl i adnoddau sy'n lleihau a harddwch sy'n diflannu. O ganlyniad rydym yn gadael llawer o feini tramgwydd ar gyfer plant yfory – meini tramgwydd ansefydlogrwydd ariannol, dryswch cymdeithasol a disbyddu amgylcheddol (gweler pregeth Wythnos 1). Yr etifeddiaeth rydym ni'n ei gadael yw byd sydd mewn tloidi, yn ansefydlog ac yn beryglus.

Ac eto nid dyma ddiwedd y stori. Mae cafeat ynghlwm wrth yr holl ragfynegiadau ynghylch y Newid yn yr Hinsawdd – dyw hi ddim yn rhy hwyr i newid pethau, eto. Mae cyfle bach yn dal ar gael, er bod y cyfle hwnnw'n mynd yn llai gyda threigl pob blwyddyn. Nid yw popeth ar ben, eto. Wrth gwrs, hyd yn oed os gwnawn newidiadau aruthrol nawr fyddwn ni ddim yn atal rhai o'r effeithiau hinsoddol ofnadwy yr ydym wedi eu rhyddhau. Mae peth oedi rhwng lleihau allyriadau a gwella'r hinsawdd – wedi'r cyfan, mae'r tancer rydym ni'n ceisio ei droi o faint planed.

Ein man cychwyn oedd Diarhebion 13.22, "Gedy dyn da etifeddiaeth i'w blant, ond rhoddir cyfoeth pechadur i'r cyfiawn." Rydym wedi edrych ar yr etifeddiaeth niweidiol yr ydym mewn perygl dybryd o'i gadael i'n disgynyddion. Fodd bynnag, yn gynharach yn yr un bennod – yn adnod 12 – rydym ni'n darllen rhywbeth arall: "Y mae'r gobraith a oedir yn clafychu'r galon, ond y dymuniad a gyflawnir yn bren bywiol." Heddiw rydym yn byw mewn cyfnod o obaith a oedir – adeg o bryder angenrheidiol lle mae calonnau'n clafychu ynghylch dyfodol plant ein plant. Ac eto mae'r gobraith Cristnogol yn fwy nag optimistiaeth ddall, ac efallai gallai ail hanner y ddihareb – 'mae dymuniad a gyflawnir yn bren bywiol' – fod yn arwyddair ar gyfer ein dyfodol. Rydym ni'n credu mewn Duw sy'n ymroddedig i'r greadigaeth – sy'n Greadwr, yn Gynhaliwr ac yn lachawdwr popeth, sy'n hiraethu am ryddhau'r greadigaeth o rywmau dadfeiliaid (fel y dywedodd Paul yn Rhufeiniaid 8). Er ein bod yn iawn i alaru am yr hyn rydym eisoes wedi'i achosi i'n plant a phlant ein plant, nid ydym heb obaith ar gyfer yfory. Nawr yw'r adeg i weddio a gweithredu.

Nawr hefyd yw'r adeg ar gyfer gweledigaeth glir o'r math o fyd rydym am i genedlaethau'r dyfodol ei dderbyn. Mae'r Beibl yn rhoi gweledigaeth broffwydol felly i ni. Ar adeg drychinebus a bygythiol i bobl Dduw yn yr Hen Destament, llefarodd Duw trwy ei broffwydi i roi gweledigaeth o gyfnod y tu hwnt i'r drychineb, adeg o adnewyddiad ar gyfer pobl yn eu perthynas â Duw ac â'i gilydd, ac adeg o adnewyddiad o fewn yr holl drefn a grewyd. Mae Hosea 2.18-23 yn cynnwys gweledigaeth o'r fath.

"Yn y dydd hwnnw gwnaf i ti gyfamod â'r anifeiliaid gwylltion, ac
adar yr awyr ac ymlusgiaid y tir;
symudaf o'r tir y bwa, y cleddyf a rhyfel, a gwnaf i ti orffwyso mewn diogelwch.
Fe'th ddyweddïaf â mi fy hun dros byth;
mewn cyfiawnder a barn, mewn cariad a thrugaredd.
Fe'th ddyweddïaf â mi mewn ffyddlondeb, a byddi'n adnabod yr Arglwydd.

“Yn y dydd hwnnw”, medd yr Arglwydd
 “atebaf y nef, ac etyb hithau y ddaear;
 etyb y ddaear yr yd, y gwin a'r olew, ac atebant hwythau Jesreel;
 ac fe'i heuaf i mi fy hun yn y tir.
 Gwnaf drugaredd â Heb-drugaredd;
 dywedaf wrth Nid-fy-mhobl, 'Fy mhobl wyt ti',
 a dywed yntau, 'Fy Nuw'.”

Sylwch sut mae cyfamod Duw – ei addewid achubol – yn cynnwys anifeiliaid, adar a chreaduriaid eraill – yn union fel yn adeg Noa. Mae ei gyfamod yn cynnwys y nefoedd a'r ddaear yn ymateb i gyfiawnder, cariad a thosturi Duw. Mae'n gyfamod hollgynhwysol gyda'r greadigaeth gyfan. Mae hefyd yn cynnwys diwedd i ofn a dinistr rhyfel – dileu'r bwa, y cleddyf a brwydrau. Yn sylfaen ar gyfer hyn i gyd ceir adnewyddiad o berthynas Duw â'i bobl – perthynas sy'n cael ei chymharu ag agosrwydd priodas yn Hosea.

Dyma weledigaeth hollgynhwysol at y dyfodol i'n hysbrydoli a'n tywys yn ein gweddïo a'n gweithredu. Mae Duw yn ymroddedig i'w bobl, ac mae Duw yn ymroddedig i'w greadigaeth. Wrth i ni feddwl am y cenedlaethau sydd i ddod – am blant ein plant ni a phlant ein ffrindiau – dylem yn sicr edifarhau am yr etifeddiaeth hyll o lygredd, dinistr ac ansefydlogrwydd yn yr hinsawdd yr ydym wedi'i pharatoi ar eu cyfer. Ond dylem hefyd weddïo a gweithredu mewn gobaith, a chael ein hysbrydoli gan weledigaeth o iachâd y greadigaeth, o gynlluniau achubol Duw ar gyfer pobl a'r blaned, ac adnewyddiad ac adferiad wedi'r stormydd a ddaw.

Awgrymiadau ar gyfer Gweithredu

- **Personol:** Lluniwch restr, neu edrychwch ar luniau o'ch plant, eich wyrion, nithoedd, neiaint, neu blant eich eglwys. Gweddïwch dros bob un ohonynt, gan ddychmygu'r byd maen nhw'n tyfu i fyny ynddo, ac ymrwymo o'r newydd i weithredu er creu gweledigaeth o fyd gwell.
- **Eglwys a Chymuned:** Honnir bod Martin Luther wedi dweud “Petawn i'n gwybod y byddai Crist yn dychwelyd yfory, byddwn i'n dal i blannu coeden heddiw”. Gall plannu coed fod yn arwydd o obaith ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol – buddsoddiad a fydd yn dwyn ffrwyth ymhen degawdau. Allai eich eglwys chi helpu i gydlynu naill ai prosiect plannu coed yn lleol neu gefnogi ailgoedwigo mewn rhannau o'r byd lle dioddefwyd dadgoedwigo trychinebus yn ddiweddar? Mae Climate Stewards (www.climatestewards.net) yn sefydliad Cristnogol sy'n gallu helpu gyda hyn, neu efallai y byddwch yn medru defnyddio cysylltiadau Cenhadaeth sydd eisoes gan eich eglwys.
- **Gwleidyddol:** Os nad ydych eisoes wedi gwneud, beth am gynllunio i ymuno yng Ngorymdaith 'Stop Climate Chaos' ar 5 Rhagfyr www.stopclimatechaos.org? Efallai gallai eglwys lleol wneud trefniadau cludiant ar y cyd.

Wythnos 5: Cynhaeaf o Weithredu Gobeithiol

4 Hydref

Darn allweddol: Genesis 41.28-57

Efengyl: Luc 13.18-21

Ffoto: DWinton

Mae holl hanes Joseff yn gefndir defnyddiol i'r anerchiad hwn ar y Cynhaeaf (y gellir ei ddefnyddio fel rhan o gyfres neu fel anerchiad annibynnol). Byddai'n arbennig o dda petai modd dramateiddio'r stori, neu o leiaf ei chyflwyno ar ffurf darlleniad dramatig (gydag adroddwyr a chymeriadau'n darllen y rhannau).

Mae'r rhan fwyaf o wasanaethau Cynhaeaf yn achlysuron i bob oed, ac yn aml bydd plant yn dod â rhoddion, felly ysgrifennwyd y bregeth hon ar gyfer cynulleidfa o bob oed. Bydd yn gweithio orau lle ceir rhyngweithio a lle rhoddir cwestiynau i'r plant eu hateb.

Bachgen digon cyffredin?

Beth ydych chi'n ei wybod am Joseff? Ceisiwch gael atebion gan y plant (ac eraill os bydd angen!). Bydd rhai yn fwy cyfarwydd â'r stori o 'Joseph & the Amazing Technicolour Dreamcoat' nag o'r Beibl. Gallech ddefnyddio'r 10 pennawd bras isod ar ddarnau mawr o gardbord, a gofyn i'r plant eu rhoi yn y drefn gywir ar fwrdd i ailadrodd y stori.

- **Mab ei dad** – ffefryn o blith 12, gyda chot arbennig
- **Breuddwydiwr** – yn cael breuddwydion rhyfedd ac yn gallu eu dehongli
- **Bwlio** – ei frodyr yn rhoi amser caled iddo fe
- **Gwerthu** – mynd ag e'n gaethwas i'r Aifft
- **Ei lwc yn newid** – dod yn was yr oedd Potiphar, dyn cyfoethog, yn ymddiried ynddo
- **Bradychu** – ei gyhuddo ar gam gan wraig Potiphar
- **Carcharu** – treulio blynyddoedd mewn carchar drewllyd yn yr hen Aifft
- **Cael ei nôl o'r carchar** – gofyn iddo dehongli breuddwydion Pharo
- **Dyrchafiad** – dod yn 2il berson pwysicaf yn yr Aifft
- **Arwr** – achub yr Aifft a chenhedloedd eraill rhag newyn ofnadwy

Ailadrodd y Stori

Adroddwch stori Genesis 41 ymlaen mewn ffordd fywiog (gyda darluniau yn ddelfrydol), gan bwysleisio'r pwyntiau allweddol canlynol:

- Cafodd Pharo ddwy freuddwyd, un am 7 buwch denau'n bwyta 7 buwch dew, ac un am 7 tywysen denau, wedi'u deifio, yn llyncu 7 tywysen iach. Pa ystyr allai fod i hynny?
- Gofynnodd Pharo i holl ddoethion yr Aifft, ond ni allai neb helpu. Yna cofiodd y dyn oedd yn gofalu am gwpan Pharo fod Joseff, a oedd yn y carchar, yn gallu dehongli breuddwydion.
- Galwyd ar Joseff, ac eglurodd fod y ddwy freuddwyd yn cyfeirio at 7 mlynedd o gyneuafau da a digon o fwyd, gyda 7 mlynedd o newyn a phrinder yn dilyn ... a'u bod yn rhybudd oddi wrth Dduw.

- Dywedodd Joseff wrth Pharo fod angen iddo ddewis rhywun doeth i ofalu am wlad yr Aifft, ac i arbed cymaint o rawn â phosib yn ystod y blynyddoedd da, fel bod y bobl yn iawn yn ystod y blynyddoedd anodd a fyddai'n dilyn.
- Dewisodd Pharo Joseff i fod yn Zil ymhlith rheolwyr holl wlad yr Aifft.
- Gofalodd Joseff am yr Aifft ac arbed cymaint o rawn yn y blynyddoedd da fel ei fod yn fwy nag y gallai neb ei gyfri.
- Pan ddaeth y blynyddoedd anodd, roedd digon o rawn i bawb yn yr Aifft, a digon i'w werthu i wledydd eraill o amgylch hefyd – hyd yn oed i frodyr Joseff a oedd wedi ei werthu'n gaethwas flynyddoedd lawer yn gynharach.

Beth gallwn ni ei ddysgu gan Joseff?

Rhowch ddarlun o Blaned y Ddaear i fyny. Heddiw rydym yn byw mewn byd sydd â llawer o broblemau amgylcheddol – gofynnwch am enghreifftiau o'r rhain (e.e. Newid yn yr Hinsawdd, llygredd, dadgoedwigo, bywyd gwyllt yn marw, cemegion peryglus).

Rydym wedi cael llawer o 'flynyddoedd da' – fel yr Aifft – blynyddoedd lle'r aeth pobl (mewn rhai gwledydd o leiaf) yn fwy cyfoethog, ac roedd mwy a mwy o bethau i'w prynu yn y siopau.

Nawr rydym ni'n cael amser llawer anoddach. Bydd pawb wedi clywed am y 'wasgfa gredyd' – adeg pan yw llawer o bobl wedi colli llawer o arian. Rydym ni hefyd wedi bod yn defnyddio adnoddau'r blaned yn gyflymach nag y dylem. Fodd bynnag, dyw hi ddim yn rhy hwyr i achub y blaned. Efallai y gallwn ni ddysgu rhai gwersi o stori Joseff a sut helpodd e i achub pobl yr Aifft ...

1. **Allwn ni ddim gwneud hyn yn annibynnol** (neu fel byddai U2 yn dweud 'Sometimes you can't make it on your own'). Mae llawer o bobl yn gweithio'n galed iawn i geisio achub y blaned heddiw. Mae digon o bobl eraill yn dal ati fel pe na bai dim o'i le... fel petaem ni'n gallu gwario a defnyddio cymaint ag y dymunwn. Mae'r ddau beth yn anghywir. Pan ofynnodd Pharo i Joseff ddehongli ei freuddwydion, atebodd Joseff: "**Alla i ddim gwneud hynny, ond bydd Duw yn rhoi'r ateb**" (Genesis 41.16). Wrth i ni wynebu heriau anferth heddiw – yn enwedig o ran mynd i'r afael â'r Newid yn yr Hinsawdd – dyna'r agwedd ddylai fod gennym ni. Allwn ni ddim gwneud hyn ein hunain, ond gall Duw wneud, a chyda'n gilydd mae angen i ni weithredu ar sail yr hyn mae e'n ei ddweud.
2. **Digon yw digon – mae terfynau i greadigaeth Duw!** Eisoed mewn rhai rhannau o'r byd mae'r dŵr ffres yn rhedeg allan. Efallai bod yr olew a'r nwy yn cyrraedd eu penllanw. Mae fforestydd yn cael eu torri i lawr. Mewn cyfnod llewyrchus, pan fo digonedd gennym, dyw hynny ddim yn golygu y dylem ni ddal ati i geisio sicrhau mwy a mwy. Dyna'r camgymeriad gan rai o'r Banciau. Pan fyddwn ni mewn cyfnod llewyrchus, ddylem ni gynilo ar gyfer adeg galetach, neu gamblo i geisio cael mwy. Dywedodd Joseff wrth Pharo, "**Dylai'r bwyd yma gael ei gadw wrth gefn ar gyfer y wlad, i'w ddefnyddio yn ystod y saith mlynedd o newyn a ddaw i'r Aifft, fel nad yw'r newyn yn dinistrio'r wlad.**" (Genesis 41.36). Heddiw, mae angen i ni weithio o fewn terfynau creadigaeth Duw. Mae angen i ni ymatal wrth fwyta, prynu, ac yn arbennig wrth lygru. Mae terfynau i greadigaeth Duw.
3. **Sicrhau darlun byd-eang** – mewn cyfnod anodd mae pobl yn aml yn mynd yn fwy hunanol – gan ofalu am eu teulu neu eu gwlad eu hunain yn unig. Sicrhaodd Joseff fod gan yr Aifft nid yn unig ddigon o rawn iddi hi ei hun ond hefyd, rydym ni'n darllen, "**Daeth yr holl wledydd i'r Aifft i brynu grawn gan Joseff, oherwydd roedd y newyn yn ddifrifol ar draws y byd.**" Mewn geiriau eraill, dangosodd Joseff gyfrifoldeb rhyngwladol. Heddiw, nid ydym ni ym Mhrydain yn dioddef effeithiau'r Newid yn yr Hinsawdd fel y mae llawer o wledydd. Mewn rhai rhannau o'r byd

nid oes bwyd yn y siopau na'r meysydd a does dim dŵr i bobl ei yfed – tra bod digon gennym ni. Mae cyfrifoldeb arnom ni i helpu'r rhannau o'r ddaear sy'n dioddef mwy yn sgîl y Newid yn yr Hinsawdd – yn enwedig gan mai ein llygredd ni a'n ffordd farus o fyw sydd wedi achosi cynifer o'r problemau.

4. **Gweld llaw Duw a rhoi'r gogoniant iddo** - roedd newyn cyfnod Joseff yn drychineb fyd-eang, ond roedd stori bersonol yn y canol. Achosodd y newyn i frodyr Joseff – a oedd wedi ei werthu flynyddoedd ynghynt – ddod i'r Aifft i brynu grawn ac... i dorri stori hir yn fyr ... fe ddaethon nhw a Joseff yn ffrindiau eto. Roedd y brodyr yn flin iawn am beth roedden nhw wedi'i wneud, ond roedd agwedd Joseff yn wahanol. Dywedodd ef: **“Peidiwch â phryderu na bod yn ddig eich bod wedi fy ngwerthu yma, oherwydd i achub bywydau yr anfonodd Duw fi o'ch blaen”** (Genesis 45.5). Yn y llanast rydym ni wedi'i greu heddiw, gyda phlaned sydd mewn perygl, byddai'n hawdd rhoi amser caled i ni'n hunain trwy deimlo'n euog... heb wneud unrhyw beth mewn gwirionedd. Ydym, rydym ni wedi bod yn hunanol, ac wedi gwneud camgymeriadau, ond gall Duw ddefnyddio'r sefyllfa hon. Mae'n bosib bod Duw yn galw rhai ohonom yma i fod fel Joseff, ac i arwain y ffordd er mwyn helpu'r bobl a'r bywyd gwyllt sydd dan fygythiad oherwydd y Newid yn yr Hinsawdd.

Mewn rhai ffyrdd, roedd Joseff yn arbennig – bachgen â chot ryfeddol a dyfodd yn ddyn a achubodd yr Aifft. Mewn ffordd arall roedd fel pob un ohonom ni – yn berson digon cyffredin – gyda llawer o bethau da a drwg yn ei fywyd. Efallai nad yw hanes ein bywydau ni mor drawiadol, ond gall pob un ohonom efelychu Joseff trwy wneud y canlynol:

- cydnabod na allwn lwyddo ar ein pennau ein hunain – mae angen help Duw arnom ni
- byw o fewn terfynau'r greadigaeth – bod yn fodlon ar ddigon yn lle eisiau mwy trwy'r amser
- edrych ar y darlun byd-eang a sicrhau ein bod yn helpu pobl dlotaf a mwyaf diamddiffyn y byd
- chwilio am law Duw ym mhopeth sy'n digwydd a rhoi'r gogoniant iddo ef. Adeg y Cynhaeaf hwn dylem ddiolch i Dduw am bopeth sydd gennym a hefyd ymrwymo o'r newydd i fyw'n ddoeth ac yn symlach yn ei greadigaeth hardd a haelionus.

Awgrymiadau ar gyfer Gweithredu

- **Personol:** Ceisiwch dyfu rhywbeth ar gyfer Cynhaeaf y flwyddyn nesaf – boed hynny mewn blwch ffenest, gardd bwthyn neu randir trefol. Defnyddiwch y profiad o glirio, hau, chwynu, dyfrhau a meithrin fel taith ysbrydol yn ogystal.
- **Eglwys a Chymuned:** Trefnwch bryd Cynhaeaf i'r Eglwys: o ffynonellau moesegol, gan ddefnyddio cynnyrch lleol neu Fasnach Deg. Os oes modd, cynhwyswch bobl o'r gymuned leol – gallech wahodd y rhai sy'n gweithio neu'n ymgyrchu dros yr amgylchedd. Cadwch gydbwysedd rhwng dathlu haelioni Duw sy'n gorlifo yn y greadigaeth, a chofio a rhannu gyda'r rhai sydd heb Gynhaeaf eleni.
- **Gwleidyddol:** Gan fod hwn yn wasanaeth Cynhaeaf i bob oed, beth am wahodd arweinwyr gwleidyddol lleol i'ch swper Cynhaeaf a chynnwys cyflwyniad yn nodi eich pryderon am y newid yn yr hinsawdd, tloidi a'r amgylchedd? Byddai'n ardderchog petai modd cynnwys darluniau / llythyron / cerddi / dramâu byr plant yn y cyflwyniad hwn.

Hysbysiad hawlfraint

Cyhoeddiad © 2009 Eglwysi Ynghyd ym Mhrydain ac Iwerddon

Lle nodir hynny, cymerwyd y darlenniadau o'r Beibl Cymraeg Newydd, © 1988, ISBN 0 564 05733 9

Lle nodwyd cymerwyd y dyfyniadau o'r ysgrythur o 'The Message'. Hawlfraint © 1993, 1994, 1995, 1996, 2000, 2001, 2002.

Defnyddiwyd trwy ganiatâd NavPress Publishing Group.

Effaith mwd wedi sychu: Ioan Sameli